

TEMA 16. VERUJEM V VSTAJENJE MESA IN VEČNO ŽIVLJENJE

Na koncu apostolske veroizpovedi Cerkev razglša: »Verujem v vstajenje mesa in večno življenje.« Ta obrazec v kratki obliki vsebuje temeljne elemente eshatološkega upanja Cerkve.

1. VSTAJENJE MESA

Cerkev je mnogokrat razglasila svojo vero v vstajenje vseh mrtvih ob koncu časov. Na nek način gre za "razširitev" vstajenja Jezusa Kristusa, »prvorojenca med mnogimi brati« (Rim 8,29), na vse ljudi, žive in mrtve, pravične in grešnike, kar se bo zgodilo, ko bo On prišel ob koncu časov. S smrtjo se duša loči od telesa; pri vstajenju pa se telo in duša znova združita med seboj za vedno (prim. *Katekizem*, 997). Dogma o vstajenju mrtvih govori o polnosti nesmrtnosti, h kateri je poklican človek, istočasno pa ga živo spominja na njegovo dostojanstvo, zlasti po telesni strani. Govori o dobroti sveta, telesa, o vrednosti zgodovine, ki jo človek živi dan za dnem, o večni poklicanosti materije. Zaradi tega so proti gnostikom iz 2. stoletja govorili o vstajenju *mesa*, se pravi življenja človeka v njegovem najbolj materialnem, časnem, spremenljivem in na videz minljivem pogledu.

Sveti Tomaž Akvinski pravi, da je nauk o vstajenju naraven glede ciljnega vzroka (ker je duša ustvarjena, da bi bila združena s telesom, in obratno), da pa je nadnaraven glede ustvarjajočega vzroka (ki je Bog).¹

Vstalo telo bo stvarno in materialno; toda ne zemeljsko niti umrljivo. Sveti Pavel nasprotuje ideji o vstajenju, ki bi bilo kot preoblikovanje, ki se uresničuje znotraj človeške zgodovine, in govori o vstalem telesu kot o "poveličanem" (prim. *Flp* 3,21) in "duhovnem" (prim. *1 Kor* 15,44) telesu. Tako kot Kristusovo bo človekovo vstajenje za vse nastopilo po smrti.

¹ Prim. Sv. TOMAŽ, *Summa contra gentiles*, IV, 81

Cerkev v imenu krščanske vere ljudem ne obljublja življenja z zagotovljenim uspehom na tem svetu. Ne govorimo o *utopiji*, kajti naše zemeljsko življenje bo vedno zaznamovano s križem. Istočasno pa se je s prejemom krsta in evharistije proces vstajenja na nek način že pričel (prim. *Katekizem*, 1000). Po nauku sv. Tomaža bo pri vstajenju duša tako globoko izoblikovala telo, da bo le-to odsevalo njene moralne in duhovne kvalitete.² V tem smislu bo končno vstajenje, ki se bo zgodilo ob Kristusovem prihodu v slavi, omogočilo dokončno sodbo živih in mrtvih.

Glede nauka o vstajenju lahko dodamo štiri opažanja:

– nauk o končnem vstajenju izključuje teorije o *reinkarnaciji*, ki učijo, da človeška duša po smrti preide v drugo telo, celo večkrat, če je potrebno, dokler ni dokončno prečiščena. V zvezi s tem drugi vatikanski koncil govori o »enkratnem teku našega življenja«,³ kajti »ljudem je določeno enkrat umreti« (*Heb 9,27*);

– vera Cerkve v vstajenje teles se jasno izraža tudi v čaščenju relikvij svetnikov;

– čeprav kremacija človeškega trupla ni nedopustna, razen če bi se za to odločili iz veri nasprotnih razlogov (*ZCP*, 1176), Cerkev živo priporoča, da se ohranja pobožna navada pokopavanja trupel. »S telesi umrlih je treba ravnati s spoštljivostjo in ljubeznijo v veri in upanju na vstajenje. Pokopavanje mrtvih je eno telesnih del usmiljenja; to delo izkazuje čast božjim otrokom, templjem Svetega Duha« (*Katekizem*, 2300);

– vstajenje mrtvih sovpada s tem, kar Sveto pismo imenuje prihod »novega neba in nove zemlje« (*Katekizem*, 1042; *2 Pt 3,13*; *Raz 21,1*). V slavo ne bo vstopil le človek, temveč bo preoblikovano celotno vesoljstvo, v katerem človek živi in deluje. »Cerkev, v katero smo v Kristusu Jezusu poklicani vsi in v kateri po božji milosti dosegamo svetost,« beremo v *Lumen Gentium* (št. 48), »bo dosegla dovršitev šele v nebeški slavi, ko bo prišel čas prenovitve vsega (*Apd 3,21*). Tedaj bo s človeškim rodом v Kristusu popolnoma prenovljen tudi ves svet, ki je tesno zvezan s človekom in se po njem približuje svojemu namenu.« Zagotovo bo obstajalo nadaljevanje med tem svetom in novim svetom, toda prišlo bo tudi do pomembne pretrganosti. Pričakovanje dokončne vzpostavitve Kristusovega kraljestva ne sme oslabiti, temveč mora, skupaj s teologalno krepostjo upanja, poživljati prizadevanje za doseganje zemeljskega napredka (prim. *Katekizem*, 1049).

2. KRŠČANSKI POMEN SMRTI

Vprašanje človekove smrti je mogoče razumeti le v luči Kristusovega vstajenja. Smrt, izguba človeškega življenja, dejansko nastopa kot največje zlo v naravnem redu ravno zato,

² Prim. SV. TOMAŽ, *Summa Theologiae*, III. Suppl., qq. 78-86

³ II. VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Lumen Gentium*, 48

ker je nekaj dokončnega, kar bo popolnoma premagano šele, ko bo Bog v Kristusu obudil vse ljudi.

Po eni strani je *smrt naravna* v smislu, da se duša lahko loči od telesa. S tega zornega kota smrt označuje konec zemeljske poti. Po smrti človek ne more več delati zaslužnih ali nezaslužnih dejanj. »Človekova življenjska odločitev je s smrtjo dokončna.«⁴ Kasneje ne bo več možnosti za kesanje. Takoj po smrti gre v nebesa, v pekel ali v vice. Da bi se to zgodilo, obstaja nekaj, kar je Cerkev poimenovala *posebna sodba* (prim. *Katekizem*, 1021-1022). Dejstvo, da smrt predstavlja konec preizkusnega obdobja, človeku pomaga, da prav usmerja svoje življenje, da izkoristi svoj čas in ostale talente, da ravna pošteno, da se iztroši v služenju drugim.

Po drugi strani Sveto pismo uči, da je smrt vstopila v svet zaradi *izvirnega greha* (prim. *1 Mz* 3,17-19; *Mdr* 1,13-14; 2,23-24; *Rim* 5,12; 6,23; *Jak* 1,15; *Katekizem*, 1007). V tem pomenu je treba v njej videti kazen za greh: človek, ki je hotel živeti mimo Boga, mora kot sad svoje oddaljitve sprejeti razklanost odnosa do družbe in do samega sebe. Toda Kristus je sprejel smrt »v dejanju popolne in svobodne podreditve volji svojega Očeta« (*Katekizem*, 1009). S svojo pokorščino je premagal smrt in človeštvu pridobil odrešenje. Za nekoga, ki po krstu živi v Kristusu, je smrt še vedno boleča in mu zbuja odpor, vendar to ni več živ spomin na greh, marveč dragocena priložnost, ki mu omogoča, da soodrešuje s Kristusom preko mrtvičenja in izročanja samega sebe drugim. »Če smo z njim umrli, bomo z njim tudi zaživel« (*2 Tim* 2,11). Torej »zaradi Kristusa ima krščanska smrt pozitiven smisel« (*Katekizem*, 1010).

3. VEČNO ŽIVLJENJE V INTIMNEM OBČESTVU Z BOGOM

S stvarjenjem in odrešenjem človeka ga je Bog določil za večno občestvo z Njim, kar sv. Janez imenuje "večno življenje", ali čemur navadno rečemo "nebesa". Jezus takole opiše Očetovo obljubo: »Prav, dobri in zvesti služabnik! V malem si bil zvest, čez veliko te bom postavil. Vstopi v veselje svojega gospodarja!« (*Mt* 25,21). Večno življenje »ni vedno nadaljujoča se zapovrstnost koledarskih dni, marveč nekaj takega kakor izpolnjeni trenutek, v katerem nas zajema celota in mi zajemamo celoto. To bi bil trenutek potopitve v ocean neskončne ljubezni, v katerem ni več časa, ni nobenega prej in potem. Lahko samo poskušamo misliti, da je ta trenutek življenje v polnem smislu, vedno novo potapljanje v prostranost bitja, medtem ko nas veselje preprosto prevzame.«⁵

Večno življenje daje smisel človeškemu življenju, etičnemu prizadevanju, velikodušni predanosti, požrtvovalnemu služenju, trudu za posredovanje Kristusovega nauka in ljubezni

⁴ BENEDIKT XVI., Okr. *Spe salvi*, 30. 11. 2007, 45

⁵ *Prav tam*, 12

vsem dušam. Krščansko upanje na nebesa ni individualistično, temveč vključuje vse ljudi.⁶ Opirajoč se na to obljubo je kristjan lahko trdno prepričan, da "se spleča" živeti krščansko življenje v polnosti. »Nebesa so poslednji cilj in uresničenje najglobljih človekovih hrepenenj, stanje najvišje in dokončne sreče.« (*Katekizem*, 1024); takole je to izrazil sv. Avguštín v *Izpovedih*: »K sebi si nas ustvaril in nemirno je naše srce, dokler ne počije v tebi.«⁷ Večno življenje je zares glavni predmet krščanskega upanja.

»Tisti, ki umrjejo v božji milosti in božjem prijateljstvu in ki so popolnoma očiščeni, za vekomaj živijo s Kristusom. Za vekomaj so podobni Bogu, ker ga gledajo "takšnega, kakršen je" (*Jn* 3,2), "iz obličja v obličje" (*1 Kor* 13,12)« (*Katekizem*, 1023). Teologija je to stanje poimenovala "blaženo gledanje". »Zaradi njegove presežnosti (transcendentnosti) je Boga mogoče gledati takšnega, kakršen je, le tedaj, ko sam odpre svojo skrivnost človekovemu neposrednemu zrenju (kontemplaciji) in mu podeli sposobnost za to« (*Katekizem*, 1028). Nebesa so najvišji izraz božje milosti.

Po drugi strani pa nebesa ne pomenijo čiste, abstraktne in negibne kontemplacije Trojice. V Bogu bo človek mogel zreti vse, kar je na nek način povezano z njegovim življenjem, se tega veselil, in še posebej bo lahko s čisto in večno ljubeznijo ljubil tiste, ki jih je ljubil na zemlji. »Nikoli ne pozabite: po smrti vas bo sprejela Ljubezen. In v božji ljubezni boste našli tudi vse čiste ljubezni, ki ste jih imeli na zemlji.«⁸ Nebeško veselje doseže vrhunec svoje polnosti z vstajenjem mrtvih. Po besedah sv. Avguština sestoji večno življenje v večnem počitku ter v prijetni in vzvišeni aktivnosti.⁹

To, da nebesa trajajo večno, ne pomeni, da človek preneha biti svoboden. V nebesih človek ne greši, ne more grešiti, kajti ko gleda Boga iz obličja v obličje, ko ga gleda tudi kot živi vir vse ustvarjene dobrote, v resnici *noče* grešiti. Svobodno in sinovsko bo odrešeni človek ostal v občestvu z Bogom za vedno. Njegova svoboda s tem doseže svoje polno uresničenje.

Večno življenje je dokončni sad božjega podarjanja človeku. Zaradi tega vsebuje nekaj neskončnega. Kljub temu pa božja milost ne izniči človeške narave, niti v njenem bivanju niti v njenih zmožnostih, niti človekove osebnosti niti tega, kar je zaslužnega storil v življenju. Zato obstaja razlikovanje in različnost med tistimi, ki uživajo gledanje Boga, ne glede predmeta, ki je Bog sam, katerega zrejo brez posrednikov, temveč glede lastnosti subjekta: »Kdor ima več ljubezni, je bolj deležen luči slave, bolj popolno bo gledal Boga in bo srečen.«¹⁰

⁶ Prim. *prav tam*, 13-15, 28, 48

⁷ SV. AVGUŠTIN, *Izpovedi*, 1, 1, 1

⁸ SV. JOŽEFMARIJA, *Božji prijatelji*, 221

⁹ Prim. SV. AVGUŠTIN, *Epistulae*, 55, 9

¹⁰ SV. TOMAŽ, *Summa Theologiae*, I, q. 12, a. 6, c

4. PEKEL KOT DOKONČNA ZAVRNITEV BOGA

Sveto pismo na več mestih uči, da bodo ljudje, ki se ne pokesajo svojih težkih grehov, izgubili večno nagrado občestva z Bogom in bodo trpeli večno nesrečo. »Umreti v smrtnem grehu, ne da bi se ga bili skesali in ne da bi sprejeli usmiljeno božjo ljubezen, pomeni po svoji lastni svobodni izbiri ostati za večno ločeni od njega. In to je tisto stanje dokončne samoizključitve iz občestva z Bogom in z blaženimi, ki ga označujemo z besedo "pekel"« (*Katekizem*, 1033). Ne gre za to, da bi Bog kogar koli vnaprej določil za večno obsodbo; človek je tisti, ki s tem, ko svoj končni cilj išče zunaj Boga in njegove volje, zgradi zase izoliran svet, v katerega luč božje ljubezni ne more prodreti. Pekel je skrivnost, skrivnost zavržene ljubezni, je znamenje uničevalne moči, ki jo ima človeška svoboda, kadar se oddalji od Boga.¹¹

Glede pekla po izročilu razlikujemo med najpomembnejšo in najbolj bolečo kaznijo, ki sestoji v večni ločenosti od Boga, po katerem človeško srce vedno hrepeni; in med mukami, ki se nanašajo na čute, kar evangeliji pogosto opisujejo s podobo večnega ognja.

Nauk o peklju je v Novi zavezi predstavljen kot klic k odgovornosti pri uporabi prejetih darov in talentov ter klic k spreobrnjenju. Njegov obstoj daje človeku slutiti težo smrtnega greha in potrebo po tem, da se mu izogiba z vsemi sredstvi, predvsem pa seveda z zaupno in ponižno molitvijo. Možnost večne obsodbe kristjane spominja, kako potrebno je živeti v celoti apostolsko življenje.

Brez dvoma je obstoj pekla skrivnost: skrivnost božje pravičnosti glede tistih, ki se zapirajo njegovemu usmiljenemu odpuščanju. Nekateri avtorji so pisali o možnosti izničenja nespokorjenega grešnika, ko ta umre. Ta teorija se izkaže za težko združljivo z dejstvom, da je Bog iz ljubezni vsakemu človeku dal obstoj, ki je duhoven in nesmrten.¹²

5. OČIŠČENJE, POTREBNO ZA SREČANJE Z BOGOM

»Tistim, ki umrjejo v božji milosti in božjem prijateljstvu, a so nepopolno očiščeni, je sicer njihovo večno zveličanje zagotovljeno, vendar pa po smrti trpijo očiščevanje, da bi dosegli svetost, ki je potrebna za vstop v nebeško veselje« (*Katekizem*, 1030). Menimo lahko, da se

¹¹ »Človekova življenjska odločitev je s smrtjo dokončna – to njegovo življenje je pred Sodnikom. Človekova odločitev, ki se je oblikovala v teku celotnega življenja, more imeti različne oblike. Lahko so ljudje, ki so v sebi popolnoma uničili voljo do resnice in pripravljenost za ljubezen. Ljudje, v katerih je vse postalo laž. Ljudje, ki so živeli za sovraštvo in v sebi teptali ljubezen. To je strašna misel, toda marsikateri liki nam prav v naši zgodovini dajejo na grozljiv način spoznati takšne profile. Na takšnih ljudeh naj ne bi bilo ničesar več mogoče ozdraviti, uničenje dobrega naj bi bilo nepreklicno: to označujemo z besedo pekel.« (BENEDIKT XVI., *Okr. Spe salvi*, 45)

mnogi ljudje, čeprav na zemlji niso živeli svetega življenja, vseeno niso dokončno zaprli v greh. Možnost, da se človek po smrti očisti nečistoč in nepopolnosti bolj ali manj neposrečenega življenja, se tako pojavi kot ponovna božja dobrot, kot priložnost za pripravo na vstop v intimno občestvo s svetostjo Boga. »Vice so izraz božjega usmiljenja za očiščenje pomanjkljivosti tistih, ki se želijo poistovetiti z Njim.«¹³

Stara zaveza govori o pozemskem očiščevanju (prim. 2 Mkb 12,40-45). Sveti Pavel v Prvem pismu Korinčanom (1 Kor 3,10-15) krščansko očiščenje v tem in prihodnjem življenju predstavi s podobo ognja; ognja, ki nikakor ne izhaja iz Jezusa Kristusa, Odrešenika, Sodnika in Temelja krščanskega življenja.¹⁴ Kljub temu, da nauk o vicah formalno ni bil definiran do srednjega veka, je starodavna in enodušna praksa izročanja molitev za pokojne, zlasti pri evharistični daritvi, jasen pokazatelj vere Cerkve v pozemsko očiščevanje. Dejansko ne bi imelo smisla moliti za pokojne, če bi bili bodisi odrešeni v nebesih bodisi obsojeni v peklju. Protestanti večinoma zanikajo obstoj vic, saj se jim to zdi pretirano zaupanje v človeška dela in v zmožnost Cerkve, da posreduje za tiste, ki so zapustili ta svet.

Bolj kot *kraj* moramo vice imeti za *stanje* začasne in boleče oddaljenosti od Boga, v katerem so človeku odpuščeni mali grehi, se prečisti nagnjenje k zlu, ki ga greh pusti v duši, in je premagana "časna kazen" zaradi greha. Greh ne samo žali Boga in škoduje grešniku samemu, temveč po občestvu svetnikov dela škodo Cerkvi, svetu, človeštvu. Molitev Cerkve za pokojne na nek način znova vzpostavi red in pravičnost: zlasti s sveto mašo, miloščino, odpustki in spokornimi deli (prim. *Katekizem*, 1032).

Teologi učijo, da v vicah človek zelo trpi, skladno s situacijo vsakega posameznika. Vendar gre za trpljenje s smislom, za »blaženo bolečino«.¹⁵ Zato so kristjani povabljeni k temu, da iščejo očiščenje od grehov v sedanjem življenju preko kesanja, mrtvičenja, zadoščevanja in svetega življenja.

6. OTROCI, KI UMREJO BREZ KRSTA

Otroke, ki umrejo, brez da bi prejeli krst, Cerkev zaupa božjemu usmiljenju. Obstajajo razlogi za mnenje, da jih Bog na nek način sprejme, bodisi zaradi velike ljubezni, ki jo je Jezus izkazoval otrokom (prim. Mr 10,14), bodisi ker je poslal svojega Sina v želji, da bi se vsi ljudje

¹² Prim. *prav tam*, 47

¹³ SV. JOŽEFMARIJA, *Brazda*, 889

¹⁴ Benedikt XVI. v okrožnici *Spe salvi* pravi, da so »nekateri novejši teologi mnenja, da je sežigajoči in hkrati rešujoči ogenj Kristus, Sodnik in Rešenik« (BENEDIKT XVI., Okr. *Spe salvi*, 47).

rešili (prim. *1 Tim 2,4*). Istočasno pa to, da zaupamo v božje usmiljenje, ni razlog za odlašanje s podeljevanjem zakramenta krsta otrokom kmalu po rojstvu (ZCP 867), kar jim daje posebno upodobljenje po Kristusu: »naznačuje in uresničuje smrt grehu in vstop v življenje presvete Trojice z upodobitvijo po Kristusovi velikonočni skrivnosti« (*Katekizem*, 1239).

Paul O'Callaghan

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve, 988-1050

Priporočeno branje

BENEDIKT XVI., Okrožnica *Spe salvi*, 30. 11. 2007

SV. JOŽEFMARIJA, Pridiga *Kristjanovo upanje*, *Božji prijatelji*, 205-221

Copyright © si.opusdei.org

¹⁵ BENEDIKT XVI., Okr. *Spe salvi*, 47